

Knížka ke 100. výročí španělské chřipky

Co mají společného dědeček amerického prezidenta Donalda Trumpa, rakouský malíř Egon Schiele a český výtvarník Bohumil Kubišta? Všichni tři se stali obětí španělské chřipky, která po sobě zanechala několik desítek milionů mrtvých.

■ Petr Klukan

Právě před sto lety, kdy se chýlí ke konci útrapy 1. světové války, šíří se po všech kontinentech jiná než válečná epidemie – pandemie španělské chřipky. Její důsledky jsou katastrofální. Zemřelo při ní něco mezi 20 až 50 miliony lidí, některé prameny uvádějí až 100 milionů.

V nakladatelství Vitalis vyšla v roce 100. výročí kniha *Španělská chřipka* rakouského historika lékařství Harald Salfellnera. Ve třiceti kapitolách můžeme sledovat krok za krokem vše, co se španělské chřipky týká. Autor popisuje nejasný původ nemoci, průběh jednotlivých vln i klinický obraz obávaných zápalů plic, proti nimž jsou lékaři v té době prakticky bezmocní.

Jak vůbec mohlo dojít k takovému globální katastrofě? Autor knihy v rozhovoru pro noviny *Badische Zeitung* říká: „Došlo k tomu pravděpodobně v důsledku souhry několika faktorů. V roce 1918 se patrně aviárním, tedy od ptáků pocházejícím virům chřipky podařilo proniknout do lidské linie, přičemž „nádobou, v níž k takovému smísení došlo“, byla podle všeho prasata. Původce choroby byl již sám o sobě

Harald Salfellner: *Španělská chřipka. Příběh pandemie z roku 1918. Z německého originálu přeložil Pavel Cink. Vitalis, 2018. 168 stran. 390 Kč.*

O autorovi

■ Rakouský lékař Dr. Med. Harald Salfellner, PhD., žije od roku 1989 jako autor, vydavatel a nakladatel v Praze. Napsal řadu knih, např. *Franz Kafka a Praha*. Jako historik lékařství se zabývá kulturními dějiny medicíny.

velice virulentní, a cestu navíc připravoval i bakteriím. Tak docházelo k často smrtelným zápalům plic, způsobovaným například streptokoky. Ať již pocházel smrtelný virus chřipky odkudkoli, představovaly virové kmeny, jež tehdy vznikly, něco zcela nového, a imunologický systém lidí byl tomuto typu viru vydán na milost - neskýtal proti tomuto typu viru vůbec žádnou ochranu.“

Pandemie zasáhla celý svět. Název španělská chřipka je

však Španělsku přisuzován neprávem. Zatímco v zemích střední Evropy, které válčí, vše bedlivě sleduje cenzura, ve Španělsku mohou reportéři psát bez zábran. Proto se brzy ujme označení chřipky jako „španělská“.

Z Evropy se loděmi chřipka rozšíří do celého světa. Nepomůže ani povinné nošení masek (roušek), nebo zavřená

kina a divadla.

Jen na území českých zemí počet úmrtí na chřipku v letech 1918–1920 dosáhl 44.000 až 75.000 civilistů, což je více, než se dříve předpokládalo. Smrt si nevybírá. Postihuje chudé i bohaté.

Na Vysočině zemře, mimo jiné, i výrobce obuvi a velkododavatel c. a k. armády Hans Budischowsky z Třebíče i se

svou chotí. Nebo malíř z Pacova Jan Autengruber.

Knihy rakouského lékaře, který žije od roku 1989 v Praze, je bohatě ilustrovaná mnohdy unikátními snímky. Dává nám tak nahlédnout do původu a příčin pandemie chřipky, i marného boj proti ní, který vedou zdravotníci z celého světa.

Doslova před pár lety (2005) se podařilo zrekonstruovat

RNA všech osmi genů pandemického viru. To když na Aljašce badatelé získali zmrzlé vzorky tkání zemřelých před 100 lety.

Ani po stu letech, kdy věda neuvěřitelně pokročila, nejsou však všechny záhady kolem španělské chřipky vyřešeny. Jak autor píše, dodnes není jasné, proč virus zabíjel především silné mladé lidi a staré ušetřil.

Do nemocnic a na dopravu poputují z krajské kasy další miliony korun

Vysočiniští radní rozhodli o využití 312 milionů korun z finančního zůstatku Kraje z loňského roku.

■ Pavel Bajer
Region

Krajské nemocnice, doprava, FC Vysočina Jihlava a Fond strategických rezerv. To jsou položky, kam půjde 312 mili-

onů korun z celkem 767milionového zůstatku z hospodaření Kraje v loňském roce.

Rozhodli o tom krajští radní. Jejich krok pak budou muset definitivně posvětit na konci března krajští zastupitelé.

„Zásadní je částka 157,5 milionů korun, kterou jsme navrhli přesunout do Fondu strategických rezerv, posílujeme tak položku, která je klíčová pro

předfinancování projektů spolufinancovaných z evropských programů,“ přiblížil náměstek hejtmána Martin Kukla (ANO).

Doplnil, že bez uvedené částky se ve Fondu strategických rezerv Kraje v současné době nachází 1,239 miliardy korun.

Dalších 100 milionů korun poputuje do zdravotnictví za účelem úhrady nákladů, které nejsou kryty zdravotními

pojišťovnami.

Částka ve výši okolo 50 milionů korun pak má jít do dopravy. Konkrétně na odstranění škod, které napáchala na krajských komunikacích zima.

Kraj podpoří také FC Vysočina Jihlava. A to téměř dvoumilionovou částkou. Ta má klubu zajistit především náklady spojené s působením klubu v HET lize.

Hrad Kámen rozšířil své expozice

KÁMEN (čtk) - Motocyklová expozice na hradě Kámen, ve správě pelhřimovského Muzea Vysočiny, je připravená na novou sezonu.

Je rozšířená o loni zakoupený motocykl ČZ 500 a zapůjčený motocyklový unikát Böhmerland-Čechie 600 z roku 1928, který chce muzeum letos koupit. Do muzea doputoval 12. března. Veřejnost ho ale poprvé uvidí na Velký pátek, kdy se na Vysočině otevře většina památek.

Vedle motorky ČZ 500 z roku 1938, kterých se podle ředitele muzea Ondřeje Hájky vyrobilo méně než 600 kusů, uvidí návštěvníci na hradě Kámen poprvé také motokolo z roku 1996, kterým se společnost ČZ Strakonice marně snažila pozvednout značku a uspět na trhu, než v roce 1997 výrobu motocyklů ukončila. Muzeum získalo motokolo včetně dokumentace o výstupní kontrole z výroby za 12 tisíc korun.

Motocykly jsou celoročně umístěné v zámeckých pokojích. Protože je není čím vytápnout, teplota tam přes zimu klesá několik stupňů pod nulu. Optimální mikroklima strojům tedy zajišťuje zakrytí, které bylo nutné v rámci příprav na novou sezonu odstranit.

Stroje by sice neměly začít brázdit silnice, přesto se dbá na jejich technický stav. Hlavně pneumatiky musí být nahuštěné v té správné míře, aby nepopraskaly. „Mnohé jsou původní, a pryž už není tak pružná,“ vysvětlil Hájek.

Jako muzeum motorek slouží hrad od roku 1974. Vzniklo díky mezinárodnímu motocyklovému závodu, který byl na nedalekém Pacovském okruhu pořádán v roce 1906. „Pacovské závody byly pravděpodobně jedny z prvních, které zažila nově vzniklá Mezinárodní motocyklová federace,“ vysvětlil Hájek.

Už před 126 lety jsme uměli psát a vy čist

JIHLAVSKÉ LISTY

Provizorní heliport budou mít pelhřimovští u stadionu

PELHŘIMOV (Iko) - V Pelhřimově začne od dubna fungovat provizorní heliport vrtulníků zdravotnické záchranné služby.

Letečtí záchranáři budou až do podzimu přistávat či vzletat s těžce zraněnými pacienty na ploše u fotbalového stadionu. Důvodem opatření je rekonstrukce skladu v Nemocnici Pelhřimov.

Jak vysvětluje ředitel nemocnice Jan Mlčák, tento sklad je dvoupodlažní zděnou budovou s nosnými sloupy, postavenou v roce 1969.

Ve výsledku stavební akce dojde k centralizaci skladů nemocnice. Spojí se sklad materiálu technického zabezpečení a sklad speciálního zdravotnického materiálu. Výsledkem bude místo s centrálním příjmem a centrálním výdejem.

Stavební akce má začít nyní v dubnu a skončit má letos v listopadu.

Oprava na půl roku vyřadí nemocniční heliport. Krajští záchranáři a nemocnice tedy hledali náhradní přístávací plochu. Časově omezený souhlas k využití pozemků u sportoviště jim dala pelhřimovská radnice.

Jak záchranáři tuto komplikaci zvládnou při transportu pacientů? To byla otázka JL pro ředitelku Zdravotnické záchranné služby Kraje Vysočina Vladisavu Filovou.

„Jsem přesvědčena, že pro Zdravotnickou záchrannou službu, ani pro provozovatele vrtulníku (Heli-air), není dočasné přestěhování místa pro přistání vrtulníku komplikací při poskytování neodkladné péče pacientům,“ říká.

Vzdálenost provizorního heliportu od současně užívaného místa je prý asi kilometr, a přístupnost plochy pro vjezd sanitky je bez problémů. „I v současné době probíhá transport pacientů z nebo do vrtulníku v areálu nemocnice, za pomoci pozemní výjezdové skupiny z pelhřimovské základny. V tomto postupu se tedy nic nezmění, pouze se heliport posune dál za bránu nemocnice,“ vysvětluje ředitelka ZZSKV.

Jak také ředitel nemocnice informuje, nyní byla ukončena veřejná zakázka na zhotovitele stavby, a mělo by dojít k podpisu smlouvy s vybranou stavební firmou Bačina. Cena rekonstrukce je dle rozpočtu projektanta odhadnuta na asi 17 mil. Kč, ale soutěží se ponížila. Investorem celé akce je Kraj Vysočina.

Na otázku JL, zda nemocnice využije odstávky heliportu k jeho kontrole a případným úpravám, ředitel Jan Mlčák uvádí, že heliport je kontrolován pravidelně, a proto v této době není nutná žádná oprava.